

Hartelijke groeten uit Lochem (8)

CeesJan Frank

“Villa Nova” was de naam van het imposante 19^{de}-eeuwse herenhuis, waarin zich in 1930 jeugdherberg ’t Locheym zou vestigen. Het huis, gebouwd rond 1870 door de gefortuneerde familie Haarsma, behoorde tot de eerste villa’s, die in deze periode aan de toenmalige Stationsweg werden gerealiseerd. Het was een voorname buurt, in feite het eerste villapark in Lochem, met grote herenhuizen, zoals Villa Nova, Villa Welna, de Endepol en Bella Vista. Rondom de villa’s lagen fraaie tuinen met grote bomen, monumentale hekwerken en soms schilderachtige waterpartijen.

Govert Willem Haarsma, de eerste bewoner, overleed in 1898, waarna Villa Nova in 1904 in handen kwam van mr. H.P. Berlage, die in de villa een correspondentenschap van de Nederlandse Bank vestigde. In 1908 werd de villa aangekocht door de rijke industrieel H. J. Selkers. Van hem is bekend, dat hij de eerste was in Lochem, die een automobiel bezat. Ongetwijfeld was deze gestald in het grote koetshuis, dat ooit naast de villa stond. Na Selkers’ dood in 1914 zou zijn weduwe, mevrouw Selkers-Jennes er nog tot 1921 blijven wonen. J. Knepelhout, directeur van de Nationale Bankvereniging, was de laatste particuliere bewoner. Na zijn vertrek naar Hendrik Ido Ambacht, waar hij als burgemeester was geïnstalleerd, werden villa, koetshuis en de zeer grote tuin geveild. Uiteindelijk kwam het koetshuis in 1929 in handen van C. van der Noort, die er op 30 maart 1929 zijn garagebedrijf “Nova” begon. De villa zelf werd aangekocht door een combinatie van aannemers, maar bleef voorlopig onbewoond. Daar kwam verandering in op 7 juni 1930, de dag van de feestelijke opening van de eerste jeugdherberg in de Achterhoek, een belangrijk initiatief van de Vereniging tot Stichting en Instandhouding van jeugdherbergen in de Gelderse Achterhoek. Ruim een jaar van discussie over locatie, exploitatie en naamgeving was hieraan vooraf gegaan. Uiteindelijk viel de keuze op het fraai gelegen Lochem, dat de jonge bezoekers veel te bieden had: natuurschoon, zwemgelegen-

heid, allerlei uitspanningen en uitstekend openbaar vervoer.

Via een prijsvraag op initiatief van de Lochemsche Courant werd gezocht naar een passende naam voor de nieuwe jeugdherberg. Het werd uiteindelijk “’t Locheym”, naar de officiële naam van Lochem, zoals deze voorkomt in de oude oorkonde van de stadsrechtverlening. Toen de villa als jeugdherberg in gebruik werd genomen veranderde er aanvankelijk weinig aan het huis. Het statige interieur met zijn grote hal, vestibule, marmere vloeren en rijk gedecoreerde trappenhuis bleef grotendeels intact. De grote kamers op de verdieping werden als slaapzalen bestemd en ingericht met een groot aantal houten bedden. Een deel van de inrichting werd door de Lochemse bevolking ter beschikking gesteld. De exploitatie van de jeugdherberg was onmiddellijk een groot succes. Het aantal overnachtingen nam

gestaag toe. In 1938 kwam men tot de conclusie, dat de oude villa veel te klein werd en dat moest worden uitgezien naar een nieuw onderkomen. Plannen voor nieuwbouw aan de Vordenseweg werden zo concreet, dat wat al te voortvarend werd besloten tot verkoop van de oude villa en een voorlopig onderkomen te betrekken aan de Nieuweweg. Zo verhuisde ’t Locheym naar de villa Iled (Nieuweweg 12), een tijdelijke situatie, was de veronderstelling. De onzekere tijd vlak voor de Tweede Wereldoorlog gooide echter roet in het eten. De nieuwbouwplannen raakten in het slop. In 1941 moest de jeugdherberg op last van de bezetter zijn deuren sluiten, het definitieve einde van de Lochemse jeugdherberghistorie.

Villa Nova was in maart 1938 verkocht aan A. Enthoven uit het Utrechtse Bosch en Duin. Hij vestigde er, na een ingrijpende ver-



bouwing, een automobielbedrijf, de eerste officiële Ford en Lincoln dealer in de wijde omgeving. Tientallen jaren was het autobedrijf rond de oude villa een markant herkenningspunt aan de entree van Lochem, maar de verbouwing van de villa tot autogarage betekende wel het begin van het einde. Uiteindelijk is Villa Nova gesloopt en vindt men op deze plek nu een supermarkt met parkeerterrein. Duizenden jongeren hebben in 't Locheym vakantie gevierd en Ansichtkaarten van de Jeugdherberg naar het thuisfront gestuurd. Er zijn in de loop der jaren dan ook veel verschillende ansichten van het gebouw uitgegeven, met afbeeldingen van zowel het exterieur als het interieur.

Ansichtkaart Lochem. Panorama vanaf Jeugdherberg, poststempel: 5 augustus 1936. Uitgeverij: G.B. v. Veldhoven, Lochem. Collectie: C.J. Frank Geadresseerde: De Heer J. Speer (?), Winkelerweg, Winkel (N.H.)

Op de adreszijde staat de tekst:
Lochem 5 Aug. '36
*Vader en moeder:
In Beek bij Didam ontmoeten we
later nog 4 meisjes uit Koedijk
en die wisten precies m'n naam.
Nu dat was een kennismaking.
En later hebben met z'n achten,
want er waren nog 2 jongens uit
Wormerveer bij, bij elkaar geze-
ten. Het was er echt gezellig. In
Lochem konden we eerst geplaatst
worden maar later moesten we dan
maar in noodbedden slapen. Ik ben
benieuwd hoe dat is. We hebben
matig weer gehad. Chris.*

De foto op de Ansichtkaart is genomen vanaf het dak van de Jeugdherberg, in zuidelijke richting, niet lang na de aanleg van de Graaf Ottoweg, de nieuwe Rijksweg, die ten koste ging van de oude stadsgracht aan de oostzijde van de Lochemse binnenstad. Nu, bijna zeventig jaar later zouden we, als de Jeugdherberg er nog had gestaan, bijna hetzelfde plaatje kunnen schieten, want heel veel veranderd is er eigenlijk niet. Het panorama toont ons links de Gereformeerde



kerk, voordat deze werd wit geschilderd. In het midden steekt het spitsje van de Remonstrantse kerk boven de bebouwing uit. Schuin daarvoor zien we de beide villa's aan het begin van de Kastanjel-

Dinsdag komt tante Cor terug, vindt u dat fijn, zeker wel goed. Nu dag opa, Ronny.

*En:
Bertha moet met de wasch wachten tot ik terug ben. Niet met eten*



aan. Rechts daarvan de met oude bomen beplante Oosterwal en nog net een stukje van de Schouwburg. Geheel rechts is het dak te zien van de sinds lang gesloopte R.K. school. Tenslotte onderscheiden we aan de horizon het silhouet van de watertoren temidden van de nog vrij lage bomen op de Paasberg.

Ansichtkaart "Lochem. Jeugdherberg "t Locheym", poststempel: onleesbaar (circa 1935). Uitgeverij: L. & de B. Collectie: C.J. Frank Geadresseerde: Fam. Boekholt, v. Boetzelaerlaan 174, Den Haag

Op de adreszijde staan de teksten:
*Lieve Opa
In Lochem hebben we weer een
nieuwe vader gehad. In de laatste
twee herbergen heb ik niet gewerkt.*

*op ons rekenen. We hebben nu
mooi weer. Allemaal erg katterig
geweest. Dag hoor, Cor en de rest.*

De laatste Ansichtkaart, in de jaren '30 uitgegeven door Boekhandel Schepers in Lochem, is onbeschreven en nooit verstuurd. Deze gunt ons een blik in een slaapzaal van 't Locheym.

Bronnen:
J. Klein Egelink, *Lochem, een halve eeuw geleden. Van Jeugdherberg tot Supermarkt. Het wel en wee van de statige Villa Nova*, Lochem 1988 (getypt, niet uitgegeven manuscript, thans in het Gemeente Archief van Zutphen).

Heeft u ook een oude Ansichtkaart met bijzondere geschreven tekst? Wij zijn erg benieuwd. Misschien verdient uw exemplaar een plekje in deze rubriek.